

mä aihe yhä kiehtoo Karjala-kävijäin mieltä. Eiköhän sitä todista hiljattain syntynyt Kärjen ja Salosen laulu Karjala on aina siellä...

Olen kulkenut laajalti mannut ja maat,
moni kaupunki taakseni siirtyi.
Silti mielessä säilytin järvet ja haat,
kylät harmaat mun sieluuni piirtyi.
Karjala on aina siellä,
missä mä taivalta teen.
Parhainta elämän tiellä
muisto on joka jää sydämeen...

Ja vielä yhtä tärkeätä seikkaa haluaisin tähdentää, nimittäin arvokasta toimintaa, jossa Kärki ja Salonen ovat olleet tarmokkaassa yhteistyössä — tuottamassa neuvostoliittolaisia sävelmiä sisältäviä äänilevyjä. Vuonna 1977 ilmestyi Finnlevy Oy:n kustantama LP-levy Venäläissuosikkeja venäläisittäin. Levyllä on poimittu parhaita paloja Kansankulttuurin julkaisemasta viiden

levyn sarjasta neuvostoliittolaista musiikkia. Samanniminen lauluviikkonen tarjoaa sävelmiin Salosen laatimat suomalaiset sanat. Myös nuotit, joissa sovitusta on Toivo Kärjen, paitsi yhtä laulua, jonka on sovitannut Taito Vainio.

Mielenkiintoinen on myös levy Viihdettä venäläisittäin (1978). Se sisältää valikoiman maassamme laajaa suosiota saaneita sävelmiä: vanhat kansanlaulut rinnan uudempien iskelmien kanssa. Äänite tehtiin samanaikaisesti sekä venäjän- että suomenkielisenä versiona. Tämän on mahdollistanut neuvostoliittolaisen Melodia-firman sekä Kansankulttuurin ja Finnlevyn yhteistyö. Ohjelmiston ovat koonneet Toivo Kärki ja Pauli Salonen.

Nämä kaksi miestä, joiden kirjoja ja levytuotantoa olemme tässä esitelleet, ovat lauluillaan rakentaneet ystävyyttä maittemme välille.

Eino Karhu

Suomen kirjallisuutta neuvostoliittolaisille lukijoille

Kun 1970-luvun puolivälissä ryhdyttiin suunnittelemaan Suomen uudemman kirjallisuuden moniosaista sarjaa venäjän kielellä, alkuvaiheessa esitettiin runsaasti mitä erilaisempia toivomuksia ja näkökantoja. Heräsi kysymyksiä: mitä tarkoitetaan uudemmallalla kirjallisuudella, mistä se alkaa ja mitkä kirjailijat siihen kuuluvat tärkeimpinä tekijöinä?

Kuitenkin tultiin siihen johtopäätökseen, että sarja rajoitetaan ajallisesti kuluvan vuosisadan, ei aikaisempaan kirjallisuuteen. Tässäkin tapauksessa oli suoritettava ankara karsinta. Vaikka sarjasta piti tulla kymmenosainen, ei siihen nyt voinut panna kaikkea toivottua. Sarjan nimeksi pantiin Suomalaisen kirjallisuuden kirjasto. Sen ensimmäinen osa ilmestyi vuonna 1978 moskovalaisen »Hudožestvennaja literatura» kustantamon julkaisemana, ja sitä seurasivat muut osat, paitsi viimeistä, jota vie-

lä odotetaan painosta. Mainitun kustantamon ohella sarjan julkaisemiseen osallistuivat kaksi muuta moskovalaista kustantamaa, suomalaisillekin tuttu Edistys ja nuorisoliiton Molodaja Gvardija.

Mainitsen ohimennen, että viime aikoina neuvostoliittolaiset suurkustantamot ovat toteuttaneet paljon laajempiakin kustannusprojekteja. Ehkä merkittävin niistä oli 60- ja 70-luvulla julkaistu 200-osainen Maailmankirjallisuuden kirjasto, joka sai osakseen ansaitun tunnustuksen sekä lukijoilta että arvostelijoilta; se palkittiin myös valtionpalkinnolla.

Kun nyt jälkeensä ajattelee, niin on tämä Suomen kirjallisuuden 10-osainen sarjakin ollut melkoinen urakka, joka on vaatinut puuhaa ja ponnistuksia! Sarjan toimintustyössä on ollut mukana koko joukko asiantuntijoita: kääntäjiä, toimittajia, kriitikkoja ja kuvittajia.

Sarjaa pyrittiin tekemään monipuoliseksi, se käsittää sekä suomen- että ruotsinkielisen kirjallisuuden. Osat sisältävät romaaneja, novelleja, kertomuksia, näytelmiä ja runoutta. Romaaneja on Ilmari Kiannolta (Punainen viiva), Maiju Lassilalta (Pirttipohjalaiset), Pentti Haanpäältä (Noitaympyrä, Yhdeksän miehen saappaat), Lauri Viidalta (Moreeni), Martti Larnilta (Kaunis sikopaimen), Veijo Mereltä (Mannillaköysi, Sujut), Eeva Joenpellolta (Vetää kaikista ovista), Christer Kihlmanilta (Kallis prinssi) ja monilta muilta kirjailijoilta. On kaksi näytelmää — Maria Jotunin Aatamin kylkiluu ja Hella Wuolijoen Niskavuoren naiset.

Yksi sarjan osista on kokonaan omistettu suomenruotsalaisille proosakirjailijoille, ja tämän lisäksi suomenruotsalainen kirjallisuus on edustettuna novelli- ja kertomusosissa, joita on kaksi, sekä runoantologiassa. 1900-luvun suomenruotsalaisesta kirjallisuudesta sanotaan usein, että se on verrattain suppean kansallisen vähemmistön kirjallisuutta. Tällöin jää korostamatta sen yleissuomalainen merkitys! Mutta etevimpien suomenruotsalaisten kirjailijoiden tuotanto ei mahdu näin suppeaan käsitykseen. Erityisesti tämä koskee esimerkiksi Arvid Mörnen runoutta tai sitten 20-luvun ekspressionisteja, ennen kaikkea Edith Södergrania, Elmer Diktoniusta, Hagar Olssonin ja Gunnar Björlingin. Heidän tuotannollaan ei ole vain yleissuomalainen vaan myös yleisskandinaavinen merkitys.

Sarja on varustettu sen alkuosassa julkaistulla yleisellä johdannolla, jossa esitellään tiivistetyssä muodossa Suomen 1900-luvun kirjallisuuden kehityslinjat. Tämän ohella kaikissa osissa on omat loppulauseensa, jotka sisältävät tietoja kirjailijoista ja heidän tuotannostaan. Osissa on myös kaunokirjallisiin teksteihin liittyvät kommentit, jotka tarjoavat yksityiskohtaista faktatietoa teksteissä mainituista historiallisista tapahtumista, henkilöistä jne.

Paljon taitoa on vaadittu kääntäjiltä. Ei ole ollenkaan helppoa kääntää esimerkiksi Diktoniuksen proosaa puhumattakaan sitten runoista. Proosakin voi olla niin omaperäistä, että sen kääntäminen muodostuu koetukseksi, josta suoriutuu kunnialla vain taitava. Muistan kun kerran etsin kirjastoista vanhoja käännöksiä, käsiini sattui Johannes Linnankosken Pakolaiset-romaanin venäjännös 1920-luvulta. Romaani on erinomainen, mutta käännös oli aivan avuton, ehkä tehtykin jostakin saksannoksesta, ei alkukielestä.

10-osaisessa sarjassa on hyviä uusia proosakäännöksiä. Nautinnolla lukee esimerkiksi Laura Virolaisen venäjännöksen Maria Jotunin Arkielämää-romaanista, V. Smirnovin käännöksen Kiannon Punaisesta vii-

vasta ja monien muiden kääntäjien suoritukset.

Sarjan runoantologian toimittajana olen kiinnittänyt enemmän huomiota nimenomaan runokäännöksiin. Jo käsikirjoituksen toimitusvaiheessa satuin useamman kerran ajattelemaan, kannattaako nyt ottaa tuo tai tuo hyvä runo mukaan, koska sen välittäminen vieraille kielelle näytti varsin mahdollomalta. Runousosa käsittää runoja noin neljäntäkymmeneltä runoilijalta Eino Leinosta ja Arvid Mörnestä Aulikki Oksasen ja Claes Anderssoniin. Lyriikassa käännösongelma on erityisen vaikea. Runojen kääntäjiä on ollut paljon, jotkut ovat kääntäneet suoraan alkukielestä, toiset suorasanaisten käännöksen pohjalta. Kaikki eivät ole onnistuneet työssään yhtä hyvin, mutta niiteessä on mielestäni myös erittäin hyviä käännöksiä, esimerkiksi Edith Södergranin ja Eeva-Liisa Mannerin runojen venäjännökset, jotka ovat I. Botškarevan ja N. Striževskajan käsialaa. Antologiassa on käytetty myös aikaisempia runokäännöksiä. Muun muassa Diktoniuksen runoja ovat kääntäneet tunnetut neuvostoliittolaiset runoilijat Bulat Okudžava, Junna Moritz ja Oleg Tšuhontsev.

Kymmenosaisen Suomen kirjallisuuden kirjaston upeat niteet käsittävät yhteensä noin viisituhatta sivua tiivistä tekstiä ja edustettuna on toistasataa suomalaista kirjailijaa (pelkästään novelleja on kuudeltäkymmeneltä tekijältä). Se on sekä paljon että vähän, kaikki tässä maailmassa on näet suhteellista.

Suomalaisten kirjailijoiden teoksia on käännetty Neuvostoliitossa aikaisemminkin. On venäjännetty Aleksis Kiveä, Juhani Ahoa, Minna Canthia, Teuvo Pakkalaa, Johannes Linnankoskea, F. E. Sillanpäättä, Pentti Haanpäättä, Väinö Linnaa, Paavo Rintalaa, Martti Larnia, Eila Pennasta, Marja-Leena Mikkolaa ja Aulikki Oksasta, on ilmestynyt novelli-, näytelmä- ja runoantologioita, mutta näin laajaa moniosaista sarjajulkaisua kuin tämä uusi Suomalaisen kirjallisuuden kirjasto ei ole vielä ollut. Se on arvokas lahja kaikille venäjänkielisille lukijoille ja se tulee vaikuttamaan myös siihen, että suomalaista kirjallisuutta ruvetaan kääntämään entistä enemmän muillekin neuvostokansojen kielelle. Jatkoksi voisi ajatella esimerkiksi sitä, että klassikoista käännettäisiin enemmän Sillanpäättä ja Joel Lehtosta ja kiinnitettäisiin enemmän huomiota nykypäivän kirjailijoihin.

Suomen kirjallisuuden 10-osainen sarja venäjän kielellä samoin kuin venäläisen ja neuvostokirjallisuuden käännökset Suomesa ovat todistuksena kulttuuriyhteistyön uudesta vaiheesta ja uusista mahdollisuuksista sen jatkuvaan kehittämiseen.